

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien ylimääräisestä indeksitarkistuksesta vuonna 2022

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien ylimääräisestä indeksitarkistuksesta vuonna 2022. Inflaatio on kiihtynyt ja erityisesti energian sekä ruoan hinnan nousu on ollut erittäin voimakasta jo alkuvuodesta 2022. Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja sen vaikutukset ovat kiihdyttäneet hintojen nousua entisestään. Pienituloisten etuudensaajien ostovoiman tukemiseksi tehtäisiin ylimääräinen indeksitarkistus eräisiin kansaneläkeindeksiin sidottuihin perusturvaetuuksiin sekä toimeentulotukeen.

Indeksitarkistus tehtäisiin 1.8.2022 ja sen perusteena olisi tammi—maaliskuun 2022 kuluttajahintaindeksien keskiarvo. Vuoden 2023 alusta indeksitarkistus tehtäisiin normaalisti eikä nyt esitettävällä ylimääräisellä indeksitarkistuksella olisi vaikutusta etuuksien määrään 1.1.2023 tehtävän indeksitarkistuksen jälkeen.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2022 toiseksi lisätalousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
3 Tavoitteet	5
4 Ehdotus ja sen vaikutukset.....	5
4.1 Ehdotus.....	5
4.1.1 Indeksitarkistuksen toteuttaminen.....	5
4.1.2 Etuudet, joihin sovelletaan ylimääräistä indeksitarkistusta.....	5
4.1.3 Etuudet tai rahamäärät, jotka jäävät ylimääräisen indeksitarkistuksen ulkopuolelle	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	7
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	7
4.2.1.1 Vaikutukset valtion ja kuntien menoihin	7
4.2.1.2 Vaikutukset kotitalouksien taloudelliseen asemaan.....	7
4.2.2 Vaikutukset indeksitarkistettavia etuuksia maksavien tahojen toimintaan	7
4.2.3 Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon	8
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	8
6 Lausuntopalaute.....	8
7 Voimaantulo	8
8 Suhde muihin esityksiin.....	8
8.1 Suhde talousarvioesitykseen	8
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	9
LAKIEHDOTUS	10
Laki eräiden kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien ylimääräisestä indeksitarkistuksesta vuonna 2022.....	10

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Asia on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa.

Varsinaista kuulemiskierrosta ei valmistelun kiireellisyyden vuoksi ole ollut mahdollista järjestää. Esityksen valmistelun yhteydessä on varattu mahdollisuus esityksen kommentointiin Työttömyyskassojen yhteisjärjestölle, Työllisyysrahastolle, Finanssivalvonnalle, Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, oikeusministeriölle ja opetus- ja kulttuuriministeriölle

2 Nykytila ja sen arviointi

Kansaneläkelain (568/2007) mukaisen kansaneläkejärjestelmän tehtävänä on turvata Suomessa asuvan henkilön toimeentulo silloin, kun eläkkeensaajalla ei ole oikeutta työ- tai yrittäjäeläkkeeseen tai kun tämän ansioeläkkeen määrä jää vähäiseksi. Kansaneläkkeiden määrää tarkistetaan vuosittain ottamalla huomioon vuoden aikana tapahtunut hintatason muutos. Kansaneläkkeiden indeksitarkistuksella turvataan eläkkeen ostovoiman säilyminen.

Kansaneläkeindeksistä säädetään kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001; KE-indeksilaki). KE-indeksilain mukaan kansaneläkelain mukaiset etuudet ja niiden määräytymisperusteet on sidottu hintatason muutoksiin. Maksettavat etuudet tarkistetaan samassa suhteessa kuin kansaneläkeindeksin pisteluku on muuttunut etuutta määrättäessä voimassa olleesta pisteluvusta. Rahamäärät tarkistetaan kunkin vuoden alusta samassa suhteessa kuin kansaneläkeindeksin pisteluku on muuttunut siitä kansaneläkeindeksin pisteluvusta, jonka mukaisina nämä rahamäärät on määritelty laissa. Kansaneläkeindeksin pisteluku lasketaan vuosittain lokakuussa Kansaneläkelaitoksessa. Pisteluku lasketaan jakamalla edellisen vuoden kolmannen neljänneksen kuukausien elinkustannusindeksin pistelukujen keskiarvo luvulla 1,2065 (1316/2018).

Kansaneläkkeisiin, perhe-eläkkeisiin ja kansaneläkelain mukaisiin lapsikorotuksiin tehdään indeksitarkistus tammikuun alussa. Kansaneläkelain lisäksi eräisiin muihin etuuslakeihin on otettu erikseen säännös siitä, että laissa olevia rahamääriä tarkistetaan siten kuin KE-indeksilaissa säädetään tai että etuuden määrä määräytyy kansaneläkkeen määrän perusteella. Esimerkiksi takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) mukainen takuueläke, vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) mukaiset vammaisetuudet, rintamasotilaseläkelain (119/1977) mukainen rintamalisä ja ylimääräinen rintamalisä sekä ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukainen rintamalisä tarkistetaan kansaneläkeindeksin muutosta vastaavasti. Eläketukilain (1531/2016) mukainen eläketuki on täyden takuueläkkeen suuruinen.

Kansaneläkeindeksiin sidottuja rahamääriä käytetään eri etuuksien yhteensovittamisessa, etuuksiin määräajoin tehtävien tarkistusten perusteena ja pienimmän maksettavan etuuden määrittämisessä.

Työttömyysturvaan kuuluvia etuuksia tarkistetaan kansaneläkeindeksin perusteella. Kansaneläkeindeksin muutosten perusteella tehdään indeksitarkistus työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen peruspäivärahan, peruspäivärahan korotusosan, työmarkkinatuen ja lapsikorotuksen määrään sekä aikuiskoulutustuen perusosan määrään (laki aikuiskoulutusetuuksista; 1276/2000). Peruspäivärahan suuruus vaikuttaa osittain myös ansiopäivärahaan. Julkisesta työ-

HE 75/2022 vp

voima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukainen starttiraha sekä vuorotteluvapaa-lain (1305/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen suuruus on sidottu työttömyyspäivärahan määrään. Kansaneläkkeen määrään sidottuja etuuksia ovat sotilasavustuslain (781/1993) mukainen sotilasavustuksen perusavustus ja toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukainen toimeentulotuen perusosa. Niiden määrää tarkistetaan kansaneläkeindeksin muutosta vastaavasti samoin kuin maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistuen täydennysosaa.

Sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisen lääkekorvauksen vuotuisen omavastuun määrä on sidottu kansaneläkeindeksiin samoin kuin sairauspäivärahan, vanhempainpäivärahojen ja erityishoitorahan vähimmäismäärä. Myös Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukainen ammatillisessa koulutuksessa olevan kuntoutujan työtulojen yhteensovituksessa sovellettava tuloraja on sidottu kansaneläkeindeksiin ja kuntoutusrahan vähimmäismäärä on kansaneläkeindeksiin sidotun sairauspäivärahan vähimmäismäärän suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön paluun edistämisestä annetun lain (738/2009) mukaiset ansaintarajan rahamäärät on myös sidottu kansaneläkeindeksiin. Kansaneläkeindeksi vaikuttaa myös eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) sekä yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) mukaisten asumistukien määräytymisperusteisiin.

Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaiset kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen hoitoraha ja hoitolisä sekä osittainen hoitoraha ja joustava hoitoraha ovat kansaneläkeindeksiin sidottuja.

Oikeusministeriö tarkistaa asetuksella vuosittain ulosottokaaressa (705/2007) säädetyn ulosotossa sovellettavan velallisen suojaosuuden määrän sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993) tarkoitettujen velallisen välttämättömien elinkustannusten määrän ja lisäsuoritusvelvollisuuden perusteena olevan rahamäärän siten kuin KE-indeksilaissa säädetään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukaisen maksukaton rahamäärää sekä omaishoitajan vapaan ajalta annettavia palveluja koskevaa maksun enimmäismäärää tarkistetaan joka toinen vuosi kansaneläkeindeksin muutoksen mukaisesti. Vastaavalla tavalla tarkistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa asetuksessa (912/1992) olevia rahamääriä.

Toimeentulotukilaissa tarkoitettujen toimeentulotuen perusosa kattaa lain 7 a §:ssä mainitut tavanomaiset ja välttämättömään toimeentuloon liittyvät menot. Toimeentulotuesta annetun lain 9 §:ssä on säädetty yksin asuvan aikuisen henkilön ja yksinhuoltajan perusosan määrästä kuka kauden kohden. Muiden kotitalouteen kuuluvien henkilöiden ja alaikäisten lasten perusosat on vahvistettu prosentteina aikuisen henkilön perusosasta.

Toimeentulotuen perusosan määrää tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään. Perusosan määrää tarkistetaan kunkin vuoden alussa samassa suhteessa kuin kansaneläkeindeksin pisteluku on muuttunut siitä kansaneläkeindeksin pisteluvusta, jonka mukaisena toimeentulotuen perusosa on määritelty laissa.

Opintotukilain (65/1994) mukaisen opintorahan, opintorahan huoltajakorotuksen ja oppimateriaalilisän määrää tarkistetaan kunkin lukuvuoden alusta noudattaen mitä KE-indeksistä annetussa laissa säädetään (1213/2019).

Aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) mukaisen aikuiskoulutustuen perusosan määrää tarkistetaan noudattaen KE-indeksistä annettua lakia.

Tuloverolaisissa (1535/1992) säädetyn valtionverotuksen sekä kunnallisverotuksen täyden eläketulovähennyksen määrä määritellään yksinäiselle henkilölle maksettavan täyden kansaneläkkeen määrän perusteella.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on turvata pienituloisten eläkkeensaajien ja etuudensaajien maksukykyä kiihtyvän inflaation tilanteessa. KE-indeksilain mukaisesti kansaneläkeindeksin tarkistus tehdään vuosittain vuoden alusta. Vuoden 2023 kansaneläkeindeksiin sidotut etuudet ja rahamäärät tarkistettaisiin normaalisti. Nyt esitettävä ylimääräinen tarkistus korottaisi esityksen mukaisia etuuksia ajalla 1.8.—31.12.2022 sekä opintorahaa ajalla 1.8.2022—31.7.2023, koska opintorahan normaali vuotuinen indeksitarkistus tehdään viivästettynä vuosittain 1.8. lukien. Opintorahan muista etuuksista poikkeavasta indeksitarkistusajasta johtuen vuoden 2023 indeksitarkistus tulee siis tehtäväksi vasta 1.8.2023 alkaen ja siihen saakka opintoraha maksetaan tässä esityksessä määritellyn korotuksen mukaisena.

4 Ehdotus ja sen vaikutukset

4.1 Ehdotus

Ylimääräinen indeksitarkistus tehtäisiin tiettyihin kansaneläkeindeksiin sidottuihin perusturva-etuuksiin ja rahamääriin.

4.1.1 Indeksitarkistuksen toteuttaminen

Kansaneläkeindeksin pisteluku, joka tulisi voimaan 1 päivänä elokuuta 2022, olisi 1 733. Kansaneläkeindeksi määrätään sen elinkustannusindeksin perusteella, jossa lokakuun 1 951 indeksipisteluku on merkitty luvulla 100. Kansaneläkeindeksin pisteluku lasketaan jakamalla vuoden 2022 ensimmäisen neljänneksen kuukausien elinkustannusindeksin pistelukujen keskiarvo luvulla 1,2065. Sekä keskiarvo että osamäärä pyöristetään erikseen lähimpään kokonaislukuun.

Kansaneläkelaitos laskisi ja vahvistaisi vuoden 2023 alussa käytettävän kansaneläkeindeksin pisteluvun KE-indeksilain mukaisella normaalimenettelyllä.

4.1.2 Etuudet, joihin sovelletaan ylimääräistä indeksitarkistusta

Ylimääräinen kansaneläkeindeksin tarkistus koskisi tiettyjä perusturvaetuuksia ja rahamääriä. Pienituloisten ostovoiman parantamiseksi kansaneläkeindeksin tarkistus ehdotetaan tehtäväksi kansaneläkelaisissa, kansaneläkelain voimaanpanolaisissa ja takuueläkkeestä annetussa laissa säädettyihin etuuksiin ja rahamääriin. Näitä etuuksia ovat kansaneläkkeet (vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke), perhe-eläkkeet (lesken- ja lapseneläke) ja lapsikorotus sekä takuueläke. Eläketukilain mukainen eläketuen määrä on täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen, joten senkin määrä tulee tarkistettavaksi.

Myös maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain mukaiseen luopumistuen täydennysosaan ehdotetaan tehtäväksi ylimääräinen indeksitarkistus. Ylimääräinen indeksitarkistus koskisi ennen vuotta 2019 myönnettyjä luopumistuen täydennysosia, joiden maksaminen ei ole pysyvästi päättynyt ehdotettuna indeksitarkistusajankohtana. Luopumistukijärjestelmä päättyi vuoden 2018 lopussa, joten uusia luopumistukia ei enää myönnetä.

Myös rintamasotilaseläkelain ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain mukaista rintamalisän ja sotilasavustuslain mukaista sotilasavustuksen perusavustuksen määrää tarkistettaisiin, samoin ylimääräisen rintamalisän määräytymistä koskevia rahamääriä sekä vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) mukaisten vammaisetuuksien määriä.

Sairausvakuutuslain mukaista sairaus- ja vanhempainpäivärahojen sekä erityishoitorahan vähimmäismäärää sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaisia kuntoutusrahan vähimmäismääriä ehdotetaan tarkistettavaksi.

Samoin lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukaiset kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen hoitoraha ja hoitolisä sekä osittainen hoitoraha ja joustava hoitoraha ehdotetaan tarkistettaviksi.

Lisäksi työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa, peruspäivärahan korotusosaa, työmarkkinatuen määrää, työmarkkinatuen korotusosan ja lapsikorotuksen määrää ehdotetaan tarkistettavaksi. Näin ollen myös ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan määrä nousisi, samoin vuorotteluvapaakorvauksen määrä sekä starttirahan määrä.

Toimeentulotuen perusosan määrää ehdotetaan myös tarkistettavaksi.

Samoin opintotukilain mukaisen opintorahan, opintorahan huoltajakorotuksen ja oppimateriaalisän sekä aikuiskoulusetuuksista annetun lain mukaisen aikuiskoulutustuen perusosan määrää ehdotetaan tarkistettavaksi.

4.1.3 Etuudet tai rahamäärät, jotka jäävät ylimääräisen indeksitarkistuksen ulkopuolelle

Ylimääräinen indeksikorotus ei koskisi kaikkia kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia ja rahamääriä. Laissa määriteltäisiin ne etuudet, joita ylimääräinen indeksitarkistus koskisi. Muut kansaneläkeindeksiin sidotut etuudet ja rahamäärät jäisivät tarkistuksen ulkopuolelle eikä niiden määrä muuttuisi kesken vuoden. Esimerkiksi sairausvakuutuslain mukaisen lääkekorvauksen vuotuisen omavastuun määrää ei ehdoteta tarkistettavaksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukaisen maksukaton rahamäärää sekä omaishoitajan vapaan ajalta annettavia palveluja koskevaa maksun enimmäismäärää tarkistetaan joka toinen vuosi kansaneläkeindeksin muutoksen mukaisesti. Vastaavalla tavalla tarkistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa asetuksessa (912/1992) olevia rahamääriä. Näiden joka toinen vuosi tarkistettaviin määriin ylimääräisellä indeksitarkistuksella ei ole vaikutusta.

Vastaavasti ulosottokaassa säädetyn ulosotossa sovellettavan velallisen suojaosuuden määrä sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa tarkoitettu velallisen välttämättömien elinkustannusten määrä ja lisäsuoritusvelvollisuuden perusteena oleva rahamäärä eivät muuttuisi esitettävässä tarkistuksessa.

Eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain ja yleisestä asumistuesta annetun lain mukaisten asumistukien määräytymisperusteita ei ehdoteta tarkistettavaksi. Näiden etuuksien määräytymisperusteiden muutokset tulevat voimaan vaiheittain pitkin vuotta tehtävissä tarkistuksissa eikä kesken vuotta tehtävää indeksitarkistusta voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Ylimääräinen indeksikorotus ei koskisi työeläkeindeksiin sidottuja etuuksia.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Vaikutukset valtion ja kuntien menoihin

Ylimääräisen kansaneläkeindeksitarkistuksen tekeminen 1.8.2022 lisäisi valtion menoja arviolta 93,8 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja 10 miljoonaa vuonna 2023. Lisäksi kuntien menot kasvaisivat arviolta 10,1 miljoonaa euroa vuonna 2022. Ehdotus pienentäisi Työllisyysrahaston työttömyysvakuutusmaksuilla rahoitettavia etuusmenoja noin 5 miljoonaa euroa.

Eläketulovähennyksen suurenemisen arvioidaan vähentävän verotuloja vuodelta 2022 noin 59 miljoonaa euroa. Tästä 18 miljoonaa euroa kohdistuisi valtiolle, 36 miljoonaa euroa kunnille, 2 miljoonaa euroa seurakunnille ja 3 miljoonaa euroa sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksuun.

4.2.1.2 Vaikutukset kotitalouksien taloudelliseen asemaan

Yksittäiset etuudet nousisivat noin 3,5 prosenttia. Esimerkiksi täyden kansaneläkkeen määrä nousisi noin 24 euroa kuukaudessa. Peruspäivärahan ja työmarkkinatuen määrät nousisivat 1,22 euroa päivässä eli noin 26 euroa kuukaudessa. Itsenäisesti asuvan täysi-ikäisen opintoraha nousisi noin 14,50 euroa kuukaudessa. Mainitut korotukset ovat bruttomääräisiä. Toimeentulotuen perusosan määrä nousisi noin 18 euroa kuukaudessa.

Työllisyysrahaston arvion mukaan ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa maksetaan vuonna 2022 keskimäärin noin 2 621 euron kuukausipalkan perusteella (vähennysten jälkeen). Tällä tulotasolla ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan määrä nousisi arviolta noin 0,67 euroa päivässä eli noin 14,40 euroa kuukaudessa bruttona.

Etuudensaajien tilanteeseen vaikuttaa myös se, että nyt korotettavaksi esitettävät etuudet vaikuttavat myös toisiinsa. Tämän vuoksi yksilön tai perheen saaman korotuksen lopullinen määrä vaihtelee ja on tapauskohtainen. Jos esimerkiksi henkilö saa sekä työmarkkinatukea että toimeentulotukea, kasvaa hänen saamansa työmarkkinatuen osuus etuuksien kokonaismäärästä, koska työmarkkinatuki nousisi euromääräisesti hieman enemmän kuin toimeentulotuki ja työmarkkinatuki otetaan tulona huomioon toimeentulotukea määrättäessä. Vastaavasti, jos henkilö saa työmarkkinatukea ja yleistä asumistukea, asumistuen tarkistuksessa sen määrä laskisi, mutta vähemmän kuin työmarkkinatuki ylimääräisen tarkistuksen vuoksi nousisi. Yleistä asumistukea ei myöskään tarkisteta yksistään työmarkkinatuen indeksitarkistuksen perusteella.

Eläketulovähennyksen kasvaminen vaikuttaisi jonkin verran myös työeläketä saavien eläkeläisten verotukseen. Suomessa asuvan henkilön keskimääräisellä vajaan 1 800 euron kokonaiskuukausieläkkeellä vuoden 2022 verotus kevenisi noin 55 euroa.

4.2.2 Vaikutukset indeksitarkistettavia etuuksia maksavien tahojen toimintaan

Ehdotettu ylimääräinen kansaneläkeindeksin tarkistaminen edellyttää Kansaneläkelaitoksen, työttömyyskassojen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen sekä työllisyysrahaston tietojärjestelmiin muutoksia. Lisäksi muutos edellyttää toimenpiteitä viestinnässä ja neuvonnassa.

Ylimääräistä indeksitarkistusta ei tarvitse hakea, vaan etuuksien maksajat tekevät tarkistuksen viran puolesta.

4.2.3 Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon

Kansaneläkelaitoksen eläke-etuuksien saajista enemmistö on naisia. Kansaneläkettä sai vuoden 2020 lopussa 370 161 naista ja 209 205 miestä. Samana ajankohtana takuueläkettä sai 63 676 naista ja 50 291 miestä. Kansaneläkelaitoksen maksamaa lesken eläkettä sai vuoden 2020 lopussa 3 305 naista ja 1 215 miestä. Esitys parantaisi siis pienituloisten eläkettä saavien naisten taloudellista tilannetta.

Peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajista enemmistö on miehiä, mutta saajien määrän ero on eläkkeitä vähäisempi. Peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea sai vuoden 2020 lopussa yhteensä 28 640 miestä ja 25 802 naista.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Pienituloisten yksilöiden ja perheiden maksukykyä voitaisiin parantaa erilaisilla keinoilla. Moni mahdollinen keino, esimerkiksi tiettyjen arvonlisäverokantojen alentaminen, kohdentuisi laajemmalle joukolle eikä hyödyttäisi pelkästään pienituloisia eikä siten olisi keinona kustannustehokas.

Pienimpien etuuksien väliaikaisesti voimassa olevat euromääräiset tasokorotukset olisi yksi mahdollinen keino tukea pienituloisia etuuden saajia. Se, kuinka monelta päivältä kalenteriviikossa etuutta maksetaan, vaihtelee päiväkohtaisten etuuksien välillä. Osa korotettavaksi esitettävistä etuuksista taas myönnetään kuukausikohtaisesti. Näin ollen korotuksen euromäärä tulisi laskea erikseen jokaista etuutta varten, vaikka korotuksesta säädettäisiin erillisessä, väliaikaisesti voimassa olevassa laissa. Kansaneläkeindeksin ylimääräisestä tarkistuksesta annettavalla lailla pystytään säädösteknisesti tehokkaammin ja yksinkertaisemmin tuottamaan sama lopputulos, joka saavutettaisiin euromääräisillä tasokorotuksilla. Indeksisidonnaisien etuuksien käsittelyjärjestelmissä on valmiina toiminto, jolla indeksikorotus toteutetaan. Tämän vuoksi se on toimeenpanijoiden käsittelyjärjestelmien edellyttämien muutosten kannalta kustannustehokkaampi ja vähemmän riskialtis keino toteuttaa muutos.

6 Lausuntopalaute

Esitys on laadittu kiireellisesti helpottamaan kaikkein pienituloisimpien toimeentuloa. Lausuntokierrosta ei ole ollut poikkeuksellisten olosuhteiden vaatiman nopean valmistelun vuoksi mahdollista järjestää. Säädösvalmistelun kuulemisohjeen mukaan säädösehdotuksesta voidaan jättää kirjalliset lausunnot pyytämättä vain perustellusta syystä. Käsillä olevia olosuhteita on pidettävä niin poikkeuksellisina, että lausuntokierroksesta poikkeamiselle on olemassa perustellut syyt.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan keväällä 2022.

8 Suhde muihin esityksiin

8.1 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2022 toiseksi lisätalousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämjärjestys

Esitys liittyy perustuslaissa turvatuista perusoikeuksista erityisesti 19 §:ssä turvattuun jokaisen oikeuteen sosiaaliturvaan. Esityksellä parannetaan pienituloisimpien henkilöiden ja kotitalouksien maksukykyä tilanteessa, jossa energian, ruoan ja muiden välttämättömyyshyödykkeiden hinnat ovat nousseet.

Hallitus katsoo, että esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräiden kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien ylimääräisestä indeksitarkistuksesta vuonna 2022

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sen lisäksi, mitä kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään, 1 päivänä elokuuta 2022 tarkistetaan seuraavat kansaneläkeindeksiin sidotut etuudet ja rahamäärät käyttäen kansaneläkeindeksin pistelukuna lukua 1 733:

1) kansaneläkelain (568/2007), kansaneläkelain voimaanpanosta annetun lain (569/2007) ja takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) mukaiset etuudet ja rahamäärät sekä eläketukilain (1531/2016) mukainen eläketuen määrä;

2) rintamasotilaseläkelain (119/1977) ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukaiset etuudet ja rahamäärät;

3) vammaisuuksista annetun lain (570/2007) mukaiset vammaisuuksien etuudet ja rahamäärät;

4) sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisen sairaus- ja vanhempainpäivärahojen sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaisen kuntoutusrahan vähimmäismäärä;

5) lasten kotihoidon tuesta ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaiset etuudet ja rahamäärät

6) työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen peruspäivärahan, peruspäivärahan korotusosan, työmarkkinatuen, työmarkkinatuen korotusosan ja lapsikorotuksen määrä sekä peruspäivärahan määrään sidottujen etuuksien määrät;

7) sotilasavustuslain (781/1993) mukaisen perusavustuksen määrä;

8) opintotukilain (65/1994) mukaisen opintorahan, opintorahan huoltajakorotuksen ja oppimateriaalisän määrät;

9) aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) mukaisen aikuiskoulutustuen perusosan määrä;

10) toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaisen toimeentulotuen perusosan määrä;

11) maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukainen luopumistuen täydennysosa ja lapsikorotus.

HE 75/2022 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä 2 §
kuuta 20 .

Helsingissä 12.5.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen